

(Σ. Μ. Ἐν Μακεδονίᾳ gadjo ὀνομάζουσι πολλάκις τὸν ὄνον· δὲν εἶναι ἀπίθανος ἡ ἀθιγγανικὴ καταγωγὴ τῆς λέξεως.) Ἐν Γερμανίᾳ ὀνομάζεται ὁ Ἀθιγγανὸς καὶ zindo.

Μάλιστα δὲ καυχῶνται οἱ Ἀθιγγανοὶ διὰ τὸ ἀμύγες τῆς φυλῆς καὶ καταγωγῆς των. Λέγουσι λόγου χάριν me hon kalo (εἰμὶ μαῦρος) «mande hi dadeskre vast» (ἔχω τὴν χεῖρα τοῦ πατρὸς μου,) me hon tehatehopaskero rom, (εἰμὶ ἀληθὴς Ἀθιγγανός.) Ὁ Ἀθιγγανὸς τῆς Βοημίας καὶ τῆς Μοραβίας ὀνομάζει τὸ ἔθνος του kalo dori (ἐν Γερμανίᾳ melledi torin) τοῦτέστι «δροσπονδία τῶν Μαύρων».

Μελετήσας κατὰ προτίμησιν τὰς ἀνατολικὰς γλώσσας καὶ μάλιστα τὰς Ἰνδικὰς διαλέκτους τὰς καταγομένας ἐκ τῆς σανσκριτικῆς, ἐξεπλάγην κατὰ τὸ 1850, ὅτε κατὰ τὴν περιοδείαν μου ἐν Βοημίᾳ ἀκούων πλανοβίους Ἀθιγγάνους ὁμιλοῦντας, παρετήρησα ὅτι ἐνόουν πλείστας λέξεις. Ἡρξάμην συνδιαλεγομένης μετ' αὐτῶν καὶ ἐπέισθην, ὅτι οὗτοι ὠμίλου γλωσσικὸν ἰδίωμα παρεμπερές πρὸς τὰς ἀπρηχαιωμένας Ἰνδικὰς διαλέκτους.

Ἐκτοτε, ἐπωφελοῦμενος πάσης περιστάσεως ὅπως συνομιλῶ μετ' Ἀθιγγάνων, καὶ ἐπισκεπτόμενος αὐτοὺς κατὰ διαφόρους χώρας ἐν ταῖς σκηναῖς των, κατάρθωσα τέλος νὰ ὁμιλῶ τὴν γλῶσσάν των. Παρώτρυνα δὲ πεπαιδευμένους Ἀθιγγανούς νὰ συντάξωσι λεξιλόγιον περιλαμβάνον τὰς μεταξὺ τῶν διαλέκτων αὐτῶν, καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ἐτύμου τῶν λέξεων διαφορὰς.

Εὐνοήθην ἐν τῷ ἔργῳ μου ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι κατὰ τὸ 1853 ἕως τὸ 1856 ὑπηρετοῦν ἐν τῷ 60φ συντάγματι, ἐν ᾧ κατετάσσοντο οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν Izepes, Arauj, Iagos, Gómör, Heves, καὶ Borvod στρατεύσιμοι, οἱ δ' ἐν αὐτῇ κατασσόμενοι Ἀθιγγανοὶ ὠμίλου τρεῖς ἐκ τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ διαλέκτων. Κατὰ τὸ 1854 εἶχον καὶ Βλάχους Ἀθιγγάνους ἐν τῷ συντάγματί μου. Ὅτε δὲ διέτριβον ἐπ' ἀδείᾳ ἐν Γερμανίᾳ, ἐπεσκέφθην τὰς ἐν Μούτερσχαούζεν (ἐν τῷ δουκάτῳ τοῦ Νασσάου) καὶ Φριδρίχσλοε (πλησίον τῆς Ἐρφούρτης) ἀθιγγανικὰς παροικίας. Τέλος, διέμεινα ἐν οὐγγρικαῖς φρουραῖς καὶ πλείστας εἶχον εὐκαιρίας πρὸς ἀκροασίαν μου.

Ἀπήτησα πολλὰς δυσκολίας μέχρις οὗ κατορθώσω νὰ κερδήσω τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν Ἀθιγγάνων, οἵτινες δὲν ἀγαπῶσι νὰ διδάσκωσι τοὺς ξένους τὴν γλῶσσαν των. Ἀλλ' ὅτε ἀπέκτησα ὀλίγην εὐχέριαν εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, μοὶ ἐπεδείκνυσον μείζονα ἐμπιστοσύνην, καὶ ὅπου μὲ ἐγνώριζον πλέον μὲ ἐδέχοντο ὡς ὁμοφυλὸν των.

Τὴν περὶ Ἀθιγγάνων φιλολογίαν ἐμελέτησα ἀφοῦ ἔμαθον τὴν γλῶσσαν των, καὶ ἐπομένως ἡδυνάμην νὰ κρίνω τὰ περὶ αὐτῶν ἔργα ὅσον οἶόν τε ἀσφαλέςτερον.

Πρὸ δέκα δὲ περίπου ἔτων ἀνεκοίνωσα τὸ ἔργον μου, εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ μουσικοῦ ὁμίλου τῆς Ἱππολυσάκης, τὸν πρεσβύτερον Ἰωάννην Balogh, ἄνδρα λόγιον, ὅστις προθύμως ἀπεδέξατο νὰ συντάξῃ ἀθιγγανικὸν λεξικόν, εἰς δὲ περιελάμβανε καὶ λέξεις ἀς αὐτὸς ἐδημιούργησε.

Παρετήρησα αὐτῷ, ὅτι πολλάκις ἡπατήθη κατὰ

τὴν μετάφρασιν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, καὶ τὸν συνεβούλευσα νὰ μεταφράζῃ τὰς ἀθιγγανικὰς λέξεις, ὧν δὲν θὰ εὑρίσκε τὰς ἀντιστοίχους οὐγγρικὰς, δι' Ἰνδικῶν κατ' ἐμὴν ὑπόδειξιν.

Ὁ ἀγαθὸς γέρον δὲν ἡδυνήθη νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν συμβουλὴν μου, ἀποθανὼν μετ' οὐ πολὺ, ἀλλ' ὁ υἱὸς του ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς του.

Ἡ Α. Ὑψηλότης ἐδημοσίευσεν πολλὰς πραγματείας, ἐκτὸς τῆς γραμματικῆς ταύτης, ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ ἀσχολεῖται συντάσσων συγκριτικὸν λεξικὸν τῆς ἀθιγγανικῆς γλώσσης, τὸ ὁποῖον θὰ περιέχῃ 1000 περίπου σελίδας in folio.

(Ἐκ τῆς (Revue de l'Orient) τῆς Βουδαπέστης)

ΤΟ ΝΕΟΝ ΔΡΑΜΑ ΤΟΥ ΖΟΛΑ GERMINAL

Πρὸ μηνὸς ἤδη ὁ παρισιανὸς τύπος ἐνασχολεῖται περὶ τοῦ νέου δράματος τοῦ Ζολᾶ, τοῦ ἐξαχθέντος ἐκ τοῦ μυθιστορήματος Germinal, γίνονται δὲ περὶ τούτου τὰ πλέον ασύμφωνα σχόλια, τὰ πλέον παράδοξα συμπεράσματα.

Τὸ δράμα, κατὰ τὸ σύνθημα, δὲν φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Ζολᾶ, ἀλλὰ τὸ τοῦ Βίλλιαμ Βουσνάχ· πάντες ὁμῶς διαβεβαιοῦσιν, ὅτι ὁ Βουσνάχ αὐτός, μόνον τὸ ὄνομα παρέσχεν εἰς τὸ δράμα, ὅπερ ἐγράφη πράγματι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως τοῦ μυθιστορήματος, τοῦ Ζολᾶ.

Καὶ τοῦτο, ἄλλως τε, εἶναι πιθανόν, δὲν λείπει δὲ καὶ ἡ εὐλογία ἐξήγησις τοῦ γεγονότος.

Ὁ Ζολᾶς δὲν θέλει νὰ ὑποχωρῇ, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον, εἰς τὴν δημοσίαν γνώμην καὶ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ θεάτρου, ὡς ὅτις δὲ ἀναγκάζεται νὰ πράξῃ τοῦτο, δὲν θέλει ν' ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην ἀπ' εὐθείας.

Ἐν τῇ διαμάχῃ δὲ ταύτῃ μεταξὺ τοῦ ἰδεώδους του καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ θεάτρου, ὁ Ζολᾶς δὲν ἠθέλησε νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν παράστασιν, λέγων ὅτι τὸ ἔργον δὲν ἦτο εἰσέτι ὥριμον, ὅτι ἀπητοῦντο ἄλλαι δοκιμαίαι, κτλ.

Οἱ καθόγλωσσοι λέγουσιν, ὅτι ἐπράξε τοῦτο μετὰ πονηρίας, ὅπως ἀπεκδυθῇ πᾶσαν εὐθύνην ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας.

Ὁ κύριος Βουσνάχ, ἡ τις ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ, μεταβάλλων εἰς δράμα τὸ μυθιστόρημα τοῦ Ζολᾶ, ἠκολούθησε τὸ σύστημα ὅπερ ἐφηρμόσθη εἰς τὴν μετάπλασιν τοῦ Assommoir, τοῦ Ventre de Paris, τοῦ Pot Rouille, τῆς Nana, κτλ. Ἀντὶ, δηλαδὴ, νὰ περιστείλῃ ἐντὸς τεσσάρων ἢ πέντε πράξεων ὅλην τὴν δράσιν τοῦ μυθιστορήματος, παρουσιάζει αὐτὴν εἰς τα βλήματα τοῦ θεατοῦ διὰ σειρὰς ζωηρωτάτων εἰκόνων, ἐκάστη τῶν ὁποίων παρίστησι σπουδαῖον καὶ διαφέρον τι ἐπεισόδιον.

Τὸ δὲ σύστημα τοῦτο εἶνε βεβαίως τὸ μόνον δυνατόν, ἐνεκα τῆς σχεδὸν ἀπολύτου ἑλλειψεως ἐνότητος ἐν τοῖς μυθιστορήμασι τοῦ Ζολᾶ, ἐν τοῖς ὁποίοις, ὡς ἐν λευκώματι, θαυμάζομεν σειρὰν σκηνῶν, ἀληθῶν μὲν καὶ ἐκγωγῶν, ἀλλ' ἀνεξαρτήτων καὶ ἀσχετῶν πρὸς ἀλλήλας.

Ἡ πρώτη εἰκὼν τοῦ δράματος ἀναπαρίστησι τὴν σκηνὴν δι' ἧς ἀρχεται τὸ μυθιστόρημα.

Εύρισκόμεθα ἐν Μονασί, παρὰ τὴν εἰσοδὸν τῶν ἀνθρακωρυχείων. Ὁ Στέφανος Λαντιέ, μηχανικὸς ἐν ἀργίᾳ, ζητῶν ἐργασίαν, συναντᾶται μετὰ τοῦ γηραιοῦ Μαχέ, τοῦ τύπου τούτου τοῦ μεταλλευτοῦ τοῦ διελθόντος τὸν βίον 300 μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους, καὶ μετὰ τοῦ βώσσου μηδενιστοῦ Σουδαρίνε, ὅστις συμβουλεύει αὐτὸν νὰ ζητήσῃ θέσιν τινὰ μεταλλευτοῦ ἐν Μονασί.

Ἡ δευτέρα εἰκὼν ἐκτυλίσσεται ἐντὸς τοῦ ἀνθρακωρυχείου.

Ὁ Στέφανος ἐργάζεται, πλησίον δὲ αὐτοῦ ἐργάζεται κόρη τις, ἡ Αἰκατερίνη, θυγάτηρ τοῦ γέροντος Μαχέ, ἣτις δεικνύει μέγα διαφέρον διὰ τὸν Στέφανον καὶ τῷ συμβουλεύει περὶ τῆς ἐπιμόχθου ἐργασίας εἰς ἣν αὐτὴς πρώτην ἤδη φορὰν ἀποδύεται. Τὸ διαφέρον τοῦτο τῆς κόρης δὲ τὸν μηχανικόν, τὸν μεταβληθέντα εἰς μεταλλευτὴν, ἐγείρει τὴν ζηλοτυπίαν τοῦ Σιαβάλ, εἰδούς τινὸς κολοσσού, κτηνωδῶς ἀγαπῶντος αὐτήν.

Τρίτη εἰκὼν. Ὁ Στέφανος ἐγένετο ὑπότροφος τοῦ γέροντος Μαχέ, ὁ δὲ Σιαβάλ ἐβίασε τὴν Αἰκατερίνην, ἣτις, ὡς ἐκ τούτου, ἀναγκάζεται νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ πατρικοῦ οἴκου ὅπως ἀκολουθήσῃ αὐτὸν, ὅστις ἀπειλεῖ ὅτι δὲν θὰ τὴν νυμφευθῇ.

Ἐν τούτοις, ὁ Μαχέ ἐπιστρέφει οἰκάδε φέρων τὸν μισθὸν τῆς δεκαπενθημερίας, καὶ παρατηρεῖ ὅτι δὲν θὰ ἐπαρκέσῃ οὔτε πρὸς ἀγορὰν ἄρτου.

Ὁ Στέφανος τότε θυμολεῖ περὶ ἀπεργίας.

Ἐν τῇ τετάρτῃ εἰκόνι, διαταγὴ τις τῆς διευθύνσεως τῶν ἀνθρακωρυχείων ἀφαιροῦσα ἐκ τοῦ μισθοῦ τῶν ἐργατῶν τὰ ἔξοδα τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ὑπερστήριξιν τῶν ὑπογείων στοῶν διὰ ξύλων, προκαλεῖ τὴν ἀπεργίαν.

Οἱ ἐργάται, παρορμηθέντες ὑπὸ τοῦ Στεφάνου, ὀρκίζονται ὅτι δὲν θὰ ἐπαναλάβωσι τὴν μὴ ἀμειβομένην ἐργασίαν.

Ἡ δυστυχία ἐν τούτοις ἐπιτείνεται.

Ἐν τῇ πέμπτῃ εἰκόνι παριστάμεθα μάρτυρες σπαραξικαρδίου σκηνῆς ἡ Ἀλζίρη, ἄλλη θυγάτηρ τοῦ Μαχέ, ἀποθνήσκει πνιγείσα ἐκ βηχὸς, ἣν ἡ δυστυχὴς ἀπέκτησεν ὡς ἐκ τῆς ὑγρασίας τοῦ ἀνθρακωρυχείου.

Ἡ Αἰκατερίνη ἔρχεται ὅπως προσφέρει εἰς τὴν οἰκογένειαν ὀλίγα χρήματα, ἅτινα κατώρθωσε ν' ἀποκτήσῃ διὰ τῆς ἐργασίας τῆς, ἀλλ' ἀποκρούεται· τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς εἶνε ἰσχυρότερον τῆς πείνης παρὰ τῇ ἀγαθῇ ἐκείνῃ καὶ ἐντίμῳ οἰκογενεῖᾳ ἐργατῶν.

Ἡ Ἀλζίρη ἀποθνήσκει, οἱ δὲ γονεῖς ὀρκίζονται νὰ ἐκδικήσωσιν αὐτήν.

Ὁ Στέφανος καὶ ὁ Σουδαρίνε διοργανοῦσι τὴν ἀπεργίαν ἐν τῇ ἑκτῇ εἰκόνι.

Ἐν τῇ ἐβδόμῃ δὲ ἐπέρχεται ἡ περιβόητος σύγκρουσις, περὶ ἧς τόσος ἐγένετο λόγος, καθ' ἣν οἱ πυροβολισμοὶ κατὰ τῶν χωροφυλάκων ἐξηρέθισαν τὰ νεῦρα τῶν λογοκριτῶν.

Ἡ σύγκρουσις αὕτη λαμβάνει χώραν ὡς ἐκ τῆς προδοσίας τοῦ Σιαβάλ, ὅστις, ὅπως ἐκδικηθῇ τὸν Στέφανον, ἀποκαλύπτει εἰς τὸν Διευθυντὴν ὅτι τὸ στόλον τοῦ ἀνθρακωρυχείου θὰ καταληφθῇ ὑπὸ τῶν ἀπεργούντων.

Ὁ γέροντος Μαχέ φονεύεται διὰ πυροβόλου, ὁ δὲ Στέφανος σώζεται ὑπὸ νεάνιδος τινος, Mouquette, δεχομένης εἰς τὸ στήθος τὴν σφαῖραν τὴν δι' αὐτὸν πρωριαμένην.

Εἰς τὰς ἐπομένους εἰκόνας οἱ ἐργάται, δαμασθέντες ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῆς ἀνάγκης, ἐτοιμάζονται νὰ κατερχωνται καὶ πάλιν εἰς τὰ ἀνθρακωρυχεῖα· εἰς μόνος, ὁ Σουδαρίτης, δὲν ὑποχωρεῖ, καὶ ἐτοιμάζεται νὰ ἐκτελέσῃ μόνος τὸ ἔργον τῆς καίσαρτροφῆς τῶν ἀνθρακωρυχείων...

Δίφνης ὅλαι αἱ ὑπόνοιαι πλημμυροῦνται, ἐν μέσῳ δὲ

τῆς γενικῆς ἀταξίας, ἐμφανίζεται τρομερὸς ὁ Σουδαρίτης, οὕτως τὸ ἀπάσιον ἔργον ἐπ.τελέσθῃ.. γιγαντιαία ἐκρηγνῆς καταστρέφει τὴν ἐυλαποθήκην ὅλην.

Μεταφερόμεθα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀνθρακωρυχείου.

Ὁ Στέφανος, ἡ Αἰκατερίνη καὶ ὁ Σιαβάλ εὐρίσκονται ἐντὸς ρήγματός τινος, ὅπερ τὸ ὕδωρ δὲν ἐπλημύρηνσεν εἰσέτι. Καίτοι δ' ἔχων τὸν θάνατον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ὁ κτηνώδης Σιαβάλ θέλει νὰ βιάσῃ τὴν Αἰκατερίνην... Ὁ Στέφανος δὲν ἀντέχει, καὶ σπαραγγαλίζει αὐτόν.

Τὸ ὕδωρ ἐν τούτοις ἀνέρχεται, ὁ Στέφανος δὲ καὶ ἡ Αἰκατερίνη ἐγκαταλίθονται τὸ πτώμα ὅμως τοῦ Σιαβάλ, φερόμενον ὑπὸ τῶν ὕδατων, χωρίζει αὐτοὺς καὶ πάλιν...

Ἐν τῇ τελευταίᾳ εἰκόνι εὐρισκόμεθα, ἐπὶ τέλους, ἐν πλήρει ἡμέρᾳ. Ὁ Στέφανος καὶ ἡ Αἰκατερίνη ἐγήρασαν κατὰ εἰκοσὶν ἔτη, αἱ δὲ κόμαι αὐτῶν ἐλευκάνθησαν, λεπτότατον μόνον νῆμα συνδέει ἀκόμη πρὸς τὴν ζωὴν τὴν Αἰκατερίνην, ἣτις ἀποθνήσκει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς μητοῦς τῆς ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ Στεφάνου, ἀναλυσμένου εἰς δάκρυα καὶ ζητοῦντος συγγνώμην παρὰ τῆς γραιάς, διότι δὲν ἠδυνήθη νὰ σώσῃ τὴν θυγατέρα τῆς.

Ἡ Μαχέ ἀποκρίνεται: — Δὲν πταίεις σὺ, πταίουσιν πάντες. — Καὶ ὁ Στέφανος προτίθηναι: «Ἐλεος διὰ τοὺς ἀποκληροῦς ἅπαντας!»

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Αἱ ἐκθέσεις τοῦ ἐν Αἰλλῇ τῆς Γαλλίας ἀμερικανοῦ προέ-
νου ἀναφέρουσι σπουδαίαν ἀνακάλυψιν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου δὲ
Τῶρη, ἀφορώσαν τὴν κατασκευὴν ἐξωτικῶν λίθων. Παράγε-
ται τοῦτο ὑπὸ κινεζικῶν τινος φυτοῦ παρεμφεροῦς τῷ Boeme-
ria Ailis, τιμᾶται δ' ἐν Κίνᾳ ἡ κλωστή αὐτοῦ 30—40 λε-
πτῶν πρὸ χιλιόγραμμον. Κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ ἐφευρέ-
του αἱ ἱνες τοῦ φυτοῦ τούτου εἶνε ἰσχυρόταται, δύνανται ν' ἀ-
ναμνησθῶσι μετὰ λίθου, μετὰ ξύλου καὶ μαλλίου καὶ βάρβακος
καὶ χρησιμεύει ὡς κλωστή πρὸς ραφὴν καὶ χωρὶς νὰ
κλωσθῇ.

*

Ἡ ἐν Βρεσλαυίᾳ ἐκθεσις θὰ περιλαμβάνῃ τὴν μεγίστην
ἐκθεσιν ζῶων, ἣτις ἐγένετο ποτὲ ἐν Γερμανίᾳ. Ἐν συνόλῳ
ὕπολογίζεται ὅτι θὰ ἐκτεθῶσι 3448 ζῶα, ἥτοι 324 ἵπποι,
1160 βόες, 1457 πρόβατα καὶ 507 χοῖροι. Ἐννοεῖται δ' ὅτι
ἡ Σιλεσία, τῆς ὁποίας ἡ Βρεσλαυία πρωτεύουσα, ἐκθέτει τὰ
πλείστα ζῶα, ἥτοι 190 ἵππους, 686 βόας, 714 πρόβατα
καὶ 87 χοίρους. ἐν ὅλοις 1877. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι χῶραι
τῆς γεωμανικῆς αὐτοκρατορίας μετέχουσι πᾶσαι τῆς ἐκθέ-
σεως. Ἐκτὸς δὲ τῶν γεωργικῶν ζῶων θὰ ἐκτεθῶσι καὶ πτηνὰ
καὶ μέλισσαι, ποδὲς δὲ λιπάσματα, σπόροι καὶ πᾶν σχετικὸν
τῇ γεωργίᾳ, μὴδ' αὐτῆς τῆς πεταλωτικῆς ἐξαιρουμένης.

*

Ἐν Δυσσελδορφῇ ἡ νύχθη πανηγυρικῶς τῇ 19|31 μαρτίου,
ἡ κηπουρικὴ ἐκθεσις.

*

Τῇ 1ῃ Ἀπριλίου ἡ νύχθη ἐν Βιέννῃ, ἐν τῷ Πράτερ τῆς,
ἡ ἀεροβατικὴ ἐκθεσις, τῆς ὁποίας μετέχει ἡ τε
Γαλλία καὶ ἡ Γερμανία. Ἐν αὐτῇ εἶνε ἐκτεθειμένον πᾶν χρή-
σιμον εἰς τὴν ἀεροβασίαν, ὑπάρχει δὲ πλῆθος προτύπων δια-
φόρων ἀεροστάτων, ἐν οἷς καὶ ἐν ἰσοφύειν τοιοῦτο. Τὸ ἄξιο-
περιεργάστον ὅμως τῆς ἐκθέσεως μέρος ἀποτελοῦσι τὰ ἐκθέ-
ματα τοῦ ἐν Βιέννῃ ἀεροναυτικῶν καταστήματος κ. Βικτωρος
Σίλμπερ.